

**Αποστολή διερεύνησης της κατάστασης
των μεταναστών «χωρίς έγγραφα»
που εισέρχονται στην Ελλάδα**

Εισαγωγή

Η Ελλάδα βρίσκεται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο σταυροδρόμι μεταξύ Ασίας, Αφρικής και Ευρώπης. Ενώ οι αριθμοί των παράνομων αφίξεων δια θαλάσσης στην Ιταλία και την Ισπανία μειώνονται, ο αριθμός των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο που φτάνουν στην Ελλάδα αυξήθηκε δραματικά κατά τη διάρκεια του 2007 (εκτιμώμενος αριθμός: 112.000- πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών). Πολλοί από αυτούς τους ανθρώπους δεν θέλουν να μείνουν στην Ελλάδα αλλά να συνεχίσουν προς κάποιο από τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενώ οι αριθμοί των παράνομων αφίξεων δια θαλάσσης στην Ιταλία και την Ισπανία μειώνονται -σε ποσοστό έως και 60% στην περίπτωση των Καναρίων Νήσων- ο αριθμός μεταναστών και προσφύγων που αναζητούν άσυλο που φτάνουν στην Ελλάδα με πλοίο από την Τουρκία έχει αυξηθεί δραματικά αυτό το χρόνο.

Πολλοί έρχονται μέσω Τουρκίας, είτε μέσω των Ελληνο-Τουρκικών εδαφικών συνόρων, στα βορειοανατολικά της χώρας, στο Νομό του Έβρου, ή μέσω της θάλασσας της Μεσογείου: οι πρόσφυγες και οι μετανάστες προσπαθούν να προσεγγίσουν τα νησιά του Βορείου Αιγαίου που βρίσκονται μόλις λίγα χιλιόμετρα μακριά από το τουρκικό έδαφος. Ιδιαίτερα τα νησιά της Χίου, της Σάμου και της Λέσβου είναι σημαντικά σημεία εισόδου προς την Ε.Ε. για αφίξεις μέσω θαλάσσης.

Η Πάτρα είναι μια πόλη 240.000 κατοίκων και το βασικό λιμάνι εξόδου προς την Ιταλία. Τα τελευταία 10 χρόνια υπάρχει συνεχής εισροή μεταναστών διερχομένων προς την Ιταλία, κρυμμένων μέσα σε φορτηγά. Στην αρχή ήταν λίγοι και κυρίως Κούρδοι, σήμερα η πλειοψηφία είναι Αφγανοί. Η Ηγουμενίτσα είναι μια μικρή πόλη 15.000 κατοίκων και είναι το δεύτερο ελληνικό λιμάνι για την Ιταλία. Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των διερχομένων μεταναστών έχει αυξηθεί σημαντικά. Αρχικά οι διερχόμενοι μετανάστες ήταν κυρίως Κούρδοι.

Η διερευνητική αποστολή των Γιατρών Χωρίς Σύνορα διεξήχθη από τις 11 έως τις 28 Φεβρουαρίου 2008 από ομάδα της οργάνωσης. Κατά τη διάρκεια της διερεύνησης, η ομάδα επισκέφθηκε την Πάτρα, την Ηγουμενίτσα, τα νησιά της Σάμου, της Λέσβου και της Χίου και την περιοχή του Έβρου και ήρθε σε επαφή με τις αρμόδιες τοπικές αρχές και τα Υπουργεία Υγείας, το Λιμεναρχείο και το Υπουργείο Εσωτερικών.

Καταγραφή της κατάστασης στα Κέντρα Κράτησης Χίου , Σάμου, Λέσβου, Έβρου

Μη τακτικότητα και επάρκεια ιατρικής φροντίδας

Αν και σε κάποια κέντρα κράτησης υπάρχει καθημερινά ιατρός, ο όγκος του μεταναστευτικού πληθυσμού και η συχνότητα με την οποία η εισροή αυτού αλλάζει κατά τη θερινή περίοδο δημιουργεί εύλογες ανησυχίες ως προς την αποτελεσματικότητα και την επάρκεια της ιατρικής φροντίδας.

Απουσία ενιαίας πολιτικής ως προς την παροχή ιατρικής φροντίδας

Δεν υπάρχει ενιαίος τρόπος υποδοχής και εξέτασης των μεταναστών. Σε κάποιες περιπτώσεις όλοι οι μετανάστες εξετάζονται στο νοσοκομείο, σε κάποιες άλλες απλά πρέπει να υπάρξει ανάγκη ή συγκεκριμένος λόγος για να γίνει αυτό ή κάποιο αίτημα. Δεν υπάρχει σαφές ιατρικό πρωτόκολλο που να εφαρμόζεται εν γένει για τις βασικές εξετάσεις στον πληθυσμό αυτό.

Η όποια ιατρική φροντίδα σταματά ουσιαστικά κατά την έξοδο των ατόμων από τα κέντρα κράτησης (ημέρες ή εβδομάδες αργότερα). Το νομοθετικό πλαίσιο δεν δίνει δυνατότητα πρόσβασης και περαιτέρω παρακολούθησης των ιατρικών τους αναγκών ή διασύνδεσης με κεντρικές υγειονομικές υπηρεσίες στην Αθήνα (εκτός από επείγουσες περιπτώσεις).

Επιπρόσθετες παρατηρήσεις

- Οι οξείες ιατρικές περιπτώσεις περιθάλπονται αλλά η θεραπεία για τις χρόνιες ασθένειες εξαρτάται από την καλή θέληση των γιατρών που δεν έχουν ξεκάθαρη εικόνα ως προς το βαθμό που μπορούν να βοηθήσουν τους μετανάστες.
- Ανησυχούμε για την συνέχιση της θεραπείας στις περιπτώσεις φυματίωσης και χρόνιων παθήσεων/ λοιμώξεων. Μετά από περίοδο κράτησης, οι μετανάστες αφήνονται ελεύθεροι από κάποια κέντρα, μόνο με θεραπεία 2 εβδομάδων ή ενός μηνός και παραπέμπονται στο νοσοκομείο στην Αθήνα ασυνόδευτοι. Φαίνεται ότι κανείς από τους μετανάστες δεν πηγαίνει τελικά εκεί, προφανώς εξαιτίας της έλλειψης πληροφόρησης, επικοινωνίας και του φόβου.
- Υπό τις συνθήκες που επικρατούν είναι πολύ δύσκολο να ελεγχθούν τυχόν μεταδοτικές ασθένειες, δερματικές παθήσεις (ψώρα) ή λοιμώξεις.

Ελλείψεις σε προσωπικό στα Κέντρα Κράτησης

Σε όλα σχεδόν τα κέντρα κράτησης ο αριθμός των εργαζομένων δεν επαρκεί, με εξαίρεση το Κέντρο Κράτησης της Σάμου.

Μη αποδεκτές συνθήκες διαβίωσης

Δίχως ζεστό νερό, δίχως επαρκή αερισμό και διαβιώνοντας σε μέρη που χρησιμοποιούνταν ως αποθήκες, η πραγματικότητα που έχουμε καταγράψει για τους μετανάστες στα κέντρα κράτησης αποτελεί μάλλον εύφορο έδαφος για την εμφάνιση ή επιδείνωση ασθενειών. Τα λουτρά και οι τουαλέτες δεν επαρκούν, ενώ σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι καθαρές ή δε συντηρούνται επαρκώς.

Σύνθετη και μάλλον μη αποτελεσματική διάκριση αρμοδιοτήτων

Στα κέντρα κράτησης δεν υπάρχει πρακτικά μια ξεκάθαρη διάκριση ρόλων μεταξύ Νομαρχίας, Αστυνομίας και Νοσοκομείων.

Ελλιπής μέριμνα για τις Ευπαθείς ομάδες

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των ασυνόδευτων παιδιών για τα οποία δε φαίνεται να υπάρχει μια ενιαία προσέγγιση αλλά αντιμετωπίζονται κατά περίπτωση.

Απουσία μεταφραστή

Η απουσία μεταφραστή στα κέντρα δυσχεραίνει την αποτελεσματική χρήση των προσφερόμενων ιατρικών υπηρεσιών, εμποδίζει την πρόσβαση σε εξαιρετικά σημαντικές για τον πληθυσμό πληροφορίες, όπως η διαδικασία ασύλου και το λεπτομερές νομικό καθεστώς. Η παρατήρηση αυτή ισχύει για όλα σχεδόν τα κέντρα κράτησης.

Απουσία επαγγελματία ψυχικής υγείας

Η απουσία επαγγελματία ψυχικής υγείας καθιστά μη εφικτή την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης και τη διερεύνηση καταστάσεων που χρήζουν περαιτέρω βοήθειας. Η προσφορά ψυχολογικής αρωγής είναι ιδιαίτερα σημαντική για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (όπως παιδιά, έγκυοι, μετανάστες, θύματα βίαιης μεταχείρισης)- ειδικά υπό τις αγχώδεις συνθήκες ενός κέντρου κράτησης.

Καταγραφή της κατάστασης στον καταυλισμό της Πάτρας

- Η κατάσταση για τους μετανάστες στην Πάτρα είναι πολύ επισφαλής. Εν ολίγοις, ζουν σε άθλιες συνθήκες και αντιμετωπίζουν την εκδίωξη.
- Οι μετανάστες έχουν περιορισμένη πρόσβαση στην περίθαλψη. Ωστόσο, υπάρχουν πρωτοβουλίες γιατρών και πολιτών που προτίθενται ή παρέχουν ήδη πρωτοβάθμιες υπηρεσίες περίθαλψης στον καταυλισμό. Επιπλέον, υπάρχει ενδιαφέρον υποστήριξης στο επίπεδο της τοπικής κοινωνίας αλλά η παρουσία του καταυλισμού αντιμετωπίζει άμεσες αν και χρόνιες πλέον ανάγκες.

Φωτο: ο Αφγανικός καταυλισμός στην Πάτρα (Indymedia και D. Punch)

Επιπρόσθετες παρατηρήσεις

Είναι προφανές πως οι πιο πάνω αναφορές περιγράφουν ίσως τη στιγμιαία εικόνα ενός σημαντικού ζητήματος. Οι ανάγκες των μεταναστών «δίχως έγγραφα» αυξάνονται διαρκώς και νέες συγκεντρώσεις πληθυσμού προστίθενται (είτε με τη μορφή των εποχιακών εργατών, είτε σε νέους καταυλισμούς είτε μέσω νέων εντυπωσιακών εισροών στα σύνορα της Ελλάδας). Η καταγραφή και αξιολόγηση των αναγκών τους αποτελεί μια διαρκή προσπάθεια και για τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα.

Προτάσεις

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, εκτιμώντας την παραπάνω κατάσταση, θεωρούν απαραίτητο να ξεκινήσουν ένα πρόγραμμα επείγουσας παρέμβασης σε πρώτη φάση στα κέντρα κράτησης σε Μυτιλήνη και Έβρο και στον καταυλισμό της Πάτρας. Οι παρεμβάσεις θα περιλαμβάνουν κυρίως:

- 1. Βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και υποδομών στα κέντρα κράτησης**
- 2. Παροχή πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας**
- 3. Παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας**

Θα θέλαμε να τονίσουμε πως το έργο μας θα είναι αποτελεσματικό μόνο με τη συνδρομή και τη συνεργασία όλων των κρατικών φορέων σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο.